

بررسی رابطه شخصیت برونگرا و درونگرا با میزان هیجان خواهی در دختران مقطع دبیرستان

یاسمن دمیرچی^۱

^۱کارشناس ارشد، رشته روانشناسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

نویسنده مسئول:

یاسمن دمیرچی

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی رابطه شخصیت برونگرا و درونگرا با میزان هیجان خواهی در دختران مقطع دبیرستان منطقه ۱۶ شهر تهران می باشد. در این طرح توصیفی تحلیلی، تعداد ۱۴۹ نفر از دانش آموزان مقطع دبیرستان منطقه ۱۶ شهر تهران از چهار مدرسه "شهید اول"، "حسینیه"، "فاطمیه" و "مریم کاظمی" و به روش خوشه ای چند مرحله ای انتخاب شده و جهت ارزیابی ویژگی برونگرایی- درونگرایی و هیجان خواهی به ترتیب به سوالات آزمون شخصیتی آیزنگ و هیجان خواهی زاکرمن پاسخ داده اند. داده‌های بدست آمده با استفاده از روش آماری توصیفی (میانگین و انحراف معیار) و استنباطی (T دو گروه مستقل و رگرسیون خطی) و نرم افزار SPSS تجزیه و تحلیل گردید. نتایج تحلیل داده‌های بدست آمده نشان داد که هیجان خواهی در دختران برونگرا بیشتر از هیجان خواهی در دختران درونگراست. همچنین تیپ شخصیتی برونگرا- درونگرا پیش بینی کننده معناداری برای هیجان خواهی دختران است.

کلمات کلیدی: برونگرایی، درونگرایی، هیجان خواهی، دختران.

مقدمه

هیجان خواهی به عنوان یک خصیصه شخصیتی در گستره هیجانی، موضوعی بسیار قابل ملاحظه است که آثار مشهود و نتایج غیر قابل انکاری بر روابط بین فردی داشته و می تواند گوشه ای از مسائل مربوط به روابط خانوادگی را در قالب روابط عاطفی بین دو فرد که پیمان زناشویی می بندند، روشن کند. محققان هیجان خواهی را به صورت صفتی که ویژگی آن جستجوی هیجان ها و تجربه های متنوع، تازه، پیچیده و شدید و میل به اقدام به خطرهای جسمانی، اجتماعی، قانونی و مالی - به خاطر خود تجربه ها- تعریف می کنند. هیجان خواهان، افرادی ماجراجو و برونگرا هستند. از تکرار و یکنواختی خسته، کسل و بی حوصله و بی قرار می شوند و در جستجوی تجارب جدید، متنوع و هیجان انگیزند [8]. از نظر زاگرن رفتار هیجان خواهی به نوعی نیاز به احساسات و تجربیات جدید، گوناگون و پیچیده است و شخص دارای چنین رفتاری حاضر است برای به دست آوردن اینگونه تجربیات به اعمال مخاطره آمیز اجتماعی یا فیزیکی دست بزند [3]. هیجان خواهی می تواند بر رفتار، ویژگی ها و اولویت های افراد اثر بگذارد. افراد دارای هیجان جویی بالا به فعالیت هایی می پردازند که با تحرک و انگیزش زیادی همراه است [17]. افراد هیجان خواه افرادی هستند که دارای خصوصیات همچون برونگرایی، خودمختاری، جسارت و ناهماهنگی می باشند و پاسخ های فیزیولوژیکی آنان به محرک های جدید، شدید تر از گروه های دیگر است [5]. تحقیق گتر (۲۰۰۶) نشان داد که بین هیجان خواهی بالای نوجوانان و انجام رفتارهای پرخطری مثل رانندگی بی پروا و اعمال جنسی بدون لوازم پیشگیرانه همبستگی مثبتی وجود دارد [6]. نتایج تحقیقات پژوهشگرانی چون زاگرن نشان می دهد که هیجان خواهی به عنوان یکی از ویژگی های شخصیتی که دارای ۴ مؤلفه حادثه جویی، تجربه جویی، بازداری زدایی و ملال پذیری می باشد، با مصرف مواد مخدر رابطه دارد [21]. یافته های بال، کارول و رونسویل نشان داد که افراد هیجان خواه بیشتر از افراد با هیجان خواهی پایین تر از داروهای غیر مجاز استفاده می کنند و همچنین اختلال روانی و مصرف بیش از یک ماده مخدر که از نشانه های شدیدتر مصرف مواد مخدر هستند، در آنها دیده می شود [12]. حال با توجه به بالا بودن شیوع و شروع مصرف سیگار و سایر مواد در دوران دبیرستان و نقشی که آگاهی و نگرش مردم بر روی رفتار آنها دارد، از رفتارهای پرخطر در سلامت نوجوانان، به ویژه پیشگیری از سوء مصرف مواد از اهمیت بالایی برخوردار است. بر این اساس می توان گفت که نوجوانان جزو آسیب پذیرترین گروه های سنی می باشند. از همین رو و با توجه به موارد فوق، در پژوهش حاضر به بررسی رابطه شخصیت برونگرا و درونگرا با میزان هیجان خواهی در دختران نوجوان پرداخته شده است. بر اساس تئوری هیجان خواهی زاگرن، افراد با هیجان خواهی بالا تمایل بیشتری دارند تا برای عملی کردن هیجانانگیزان ریسک کنند و به رفتارهای پرخطر همانند مصرف مواد، رانندگی بی پروا، مشاغل مهیج، فعالیت های جنسی بی قید، آسیب روانی و غیره دست بزنند [13]. از جمله نشانه های رفتارهای هیجان خواهی عدم حساسیت به عواقب منفی خطرناک [15] و حساسیت کم نسبت به پیامدهای نامطلوب است [20]. به باور زاگرن، سطح بهینه برانگیختگی افراد هیجان طلب، بالاتر از افرادی است که این ویژگی را ندارند [11]. همچنین به عقیده زاگرن یک الگوی زیست شناختی از هیجان طلبی با سطح بهینه ای از فعالیت کاتکولامین مربوط است. افزون بر این او نقش دوپامین را در سامانه پاداشی اولیه خاطر نشان نمود و ارتباط بین هیجان طلبی و این سامانه را گزارش کرد. در افراد هیجان طلب سامانه دوپامینرژیک فعالیت کمتری دارد؛ بنابراین، برخی از این افراد برای جستجوی محرک های نو و تنش زا که افزایش دهنده فعالیت این سامانه به شمار می روند، مواد مخدر مصرف می کنند [16].

همانگونه که پیش از این نیز اشاره شد، تیپ شخصیتی برونگرا-درونگرا نیز یکی دیگر از مؤلفه های مورد بررسی در این پژوهش می باشد. شخصیت، ترکیب خاصی از الگوهای واکنشی احساسی، رفتاری و گرایشی است که هر شخص از آن پیروی می کند. بر اساس نظریه پنج عامل بزرگ شخصیتی، شخصیت را می توان به پنج بعد اصلی تقسیم کرد. این پنج بعد عبارتند از روان نژدی، برونگرایی، وظیفه شناسی، تطابق پذیری و گشودگی نسبت به تجربیات [18]. برونگرایی در واقع به خوشه ای از صفات اطلاق می گردد که باعث می شود شخص پر انرژی، معاشرتی، هیجان طلب و دارای اعتماد بنفس و احساسات مثبت باشد. افراد برونگرا به راحتی با افراد متفاوت کنار می آیند و نسبت به شغل خود احساس رضایت بیشتری دارند و عموماً به سازمان و محیط پیرامونی خود احساس بهتری دارند. افراد برونگرا از بودن با مردم لذت می برند، پر انرژی هستند و اغلب هیجانانگیزان مثبت را تجربه می کنند. چنین افرادی مدام در حال حرف زدن و شور و هیجان بوده و در جمع با جرأت صحبت کرده و جلب توجه می کنند. برونگرایی، آمادگی فرد را برای تجربه حوادث لذتبخش افزایش می دهد. بر عکس، درونگرا ها به کم تحرکی و بی انرژی بودن، سکوت، کم حرفی، اندیشناکی و عدم وابستگی به دنیای بیرون مشهور هستند [18]. برخی از کارشناسان دو بعد از شخصیت انسان را در تعیین میزان هیجان خواهی مهم تر می دانند. آیزنگ یکی از این دو بعد را

برونگرایی و آرامش و دیگری را درونگرایی و عصبانیت نامید. او معتقد است که اکثر مردم، شخصیتی تک بعدی و افراطی دارند. فرد طبیعی کسی است که نه کاملاً درونگرا است و نه کاملاً برونگرا؛ نه کاملاً عصبانی و خشن و نه کاملاً خونسرد و آرام. با این حال شخصیت بسیاری از افراد در یک بعد، نسبت به بعد دیگر پیشرفته تر است و به همین جهت برخی برونگرا و برخی درونگرا هستند [1]. بر اساس نظریه آیزنک، شخصیت دارای سه عامل مزاجی برونگرایی، روان رنجوری و روان پریشی است. فرد برونگرا (E) دارای مشخصه های جامعه طلبی، برانگیختگی، خوشبینی و نیاز به محرک است [19]. درونگرایی-برونگرایی بعدی است که دامنه ای بین دو حد انتهایی دارد و در وسط این دامنه افرادی قرار دارند که نه برونگرا هستند و نه درونگرا. آیزنک در مورد تفاوت درونگرایی و برونگرایی این مفهوم را پیش می کشد که برونگرایان فرایندهای بازداری نسبتاً قوی و تحریک پذیری ضعیفی دارند. بعلاوه، دستگاه های عصبی آنان قوی بوده و این بدین معناست که آنها ظرفیت بالایی برای پذیرش تحریک دارند. پس مغز افراد برونگرا آهسته تر و ضعیف تر به محرکات واکنش نشان می دهد که باعث تمایل به تحریک حسی قوی تری می شود. درونگراها فرایندهای تحریکی قوی دارند. دستگاه عصبی آنان ضعیف بوده، ظرفیت کمی برای تحمل تحریک دارند. به طور ارثی از قشر مغز (کرتکس) برانگیخته تر هستند، مغزهایی دارند که سریع تر و قوی تر به محرکات واکنش نشان می دهند و تحمل کمی برای تحریک دارند [14].

روش پژوهش

روش این پژوهش توصیفی و از نوع همبستگی می باشد. جامعه آماری شامل کلیه دانش آموزان دختر مقطع متوسطه منطقه ۱۶ شهر تهران به تعداد ۵۹۴۷ نفر که در سال تحصیلی ۸۶-۸۵ مورد بررسی قرار گرفتند. حجم نمونه پژوهش ۱۴۹ دانش آموز دختر می باشد که به روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای انتخاب شده اند.

ابزار پژوهش

الف-آزمون شخصیتی آیزنک: آزمون شخصیتی آیزنک شامل ۵۷ سؤال با پاسخ های "بلی" و "خیر" می باشد. این آزمون بر اساس سه پارامتر برونگرایی-درونگرایی یا مقیاس E (۲۴ سوال)، روان رنجورخویی یا مقیاس N (۲۴ سوال) و دروغ یا مقیاس L (۹ سوال) طراحی شده است که در این تحقیق تنها میزان برونگرایی و درونگرایی فرد مورد بررسی پژوهشگر قرار گرفته است. پس از استخراج پاسخ ها و اطلاعات لازم، با توجه به کلید مربوطه، نمره بالاتر از ۵۰ به معنی برونگرایی و نمره کمتر از ۵۰ به منزله درونگرایی آزمودنی می باشد.

در تحقیق دکتر براهنی، اعتبار آزمون برای مقیاس های E، N، و L به ترتیب ۰/۶۹، ۰/۷۷، و ۰/۴۷ گزارش شده است. آقای نورمحمدی، به ترتیب اعداد ۰/۶۳، ۰/۷۸، و ۰/۵۶ را گزارش کرده اند [10].

ب-آزمون هیجان خواهی زاگرم: این مقیاس فرم کوتاه مقیاس هیجان خواهی زاگرم (۱۹۷۱) است و شامل ۱۴ سوال ۲ گزینه ای صحیح و غلط می باشد که آزمودنی باید گزینه ای را بر اساس "الف" و "ب" (یعنی سؤال یا عبارتی که بیشتر بیانگر علایق و احساساتش باشد) انتخاب نماید. اگر هیچیک از دو عبارت "الف" و "ب" با علایق آزمودنی متناسب نبود، آزمودنی باید کنار گزینه ای که کمتر با علایقش منافات دارد، علامت بگذارد و به این ترتیب هیچ سؤالی را بی پاسخ نگذارد.

سوالات این مقیاس برای ارزیابی تمایل فرد به فعالیت های مخاطره آمیز به کار می رود. پایایی این مقیاس توسط زاگرم و آیزنک (۱۹۷۸) در حدود ۰/۸۵ تا ۰/۸۶ برآورد شده است. کامکاری (۱۳۶۹) نیز با استفاده از روش تصنیف، گاتمن و آلفای کرونباخ ضریب پایایی آن را به ترتیب ۰/۸۰، ۰/۷۵ و ۰/۷۰ محاسبه کرده است. لکن کرولا (۱۹۸۸) نیز ضریب اعتبار این مقیاس را ۰/۸۸ ذکر کرده است [2].

یافته‌ها

۱- تجزیه و تحلیل توصیفی

جدول ۱: توزیع فراوانی تیپ شخصیتی آزمودنی‌ها

تیپ شخصیتی	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی تراکمی
درونگرا	۲۷	۱۸.۱	۱۸.۱
برونگرا	۱۲۲	۸۱.۹	۱۰۰.۰
مجموع	۱۴۹	۱۰۰.۰	-

همانگونه که در جدول شماره ۱ ملاحظه می‌شود از کل حجم نمونه مورد بررسی، ۱۸/۱٪ از افراد درونگرا و ۸۱/۹٪ برونگرا بوده‌اند.

جدول ۲: شاخص‌های گرایش مرکزی و پراکندگی نمرات برونگرایی آزمودنی‌ها

شاخص‌ها	میانگین	میانه	نما	انحراف استاندارد	واریانس	دامنه تغییرات	مینیم	ماکزیم
مقدار	۱۵.۵۳	۱۶	۱۶	۳.۱۷۲	۱۰.۰۶۲	۱۸	۶	۲۴

جدول ۳: شاخص‌های گرایش مرکزی و پراکندگی نمرات هیجان‌خواهی دو گروه درونگرا و برونگرا

شاخص‌ها	مقدار برای هر گروه	
	درونگرا	برونگرا
میانگین	۵.۷۸	۷.۱۶
میانه	۶	۷
نما	۴	۶
انحراف استاندارد	۲.۲۲۵	۲.۷۲۴
واریانس	۴.۹۴۹	۷.۴۲۲
دامنه‌ی تغییرات	۹	۱۲
مینیم	۲	۱
ماکزیم	۱۱	۱۳

همانگونه که در جدول شماره ۳ ملاحظه می‌شود، میانگین نمرات هیجان‌خواهی درونگراها ۵/۷۸، میانه ۶، دامنه تغییرات ۹، انحراف معیار ۲/۲۲۵ و واریانس ۴/۹۴۹ بوده است. همچنین میانگین نمرات هیجان‌خواهی برونگراها ۷/۱۶، میانه ۷، دامنه تغییرات ۱۲، انحراف معیار ۲/۷۲۴ و واریانس ۷/۴۲۲ بوده است.

۲- تجزیه و تحلیل استنباطی

فرضیه اول: هیجان خواهی در دختران برونگرا بیشتر از دختران درونگرا است.

جهت بررسی فرضیه فوق، با استفاده از آزمون مقایسه میانگین های دو گروه مستقل (T دو گروه مستقل)، نمرات هیجان خواهی دو گروه مورد مقایسه قرار گرفته است. جدول زیر آمارهای مربوط به نمرات هیجان خواهی دو گروه را نشان می دهد.

جدول ۴: آمارهای مربوط به نمرات هیجان خواهی دو گروه مستقل مورد مقایسه

گروه ها	حجم گروه	میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد میانگین
درونگرا	۲۷	۵.۷۸	۲.۲۲۵	۰.۴۲۸
برونگرا	۱۲	۷.۱۶	۲.۷۲۴	۰.۲۴۷

جدول ۵: نتایج آزمون مقایسه میانگین نمرات هیجان خواهی دو گروه مورد مقایسه

مقدار t محاسبه شده	درجه آزادی	سطح معناداری	تفاوت میانگین ها
۲.۴۵۲	۱۴۷	۰.۰۱۵	۱.۳۸

جدول فوق نتایج آزمون معناداری تفاوت میانگین های دو گروه را نشان می دهد و با توجه به اینکه سطح معناداری محاسبه شده از ۰/۰۵ کوچکتر و از ۰/۰۱ بزرگتر است، بنابراین فرضیه صفر در سطح معناداری ۰/۰۵ رد شده و فرضیه خلاف مبنی بر تفاوت بین میانگین نمرات هیجان خواهی دو گروه، مورد تأیید قرار می گیرد. در نتیجه، با اطمینان ۹۵٪ می توان اظهار داشت که بین میزان هیجان خواهی دو گروه تفاوت معناداری وجود دارد. همچنین با توجه به میانگین های هیجان خواهی دو گروه باید گفت که دختران برونگرا نسبت به دختران درونگرا از هیجان خواهی بیشتری برخوردار می باشند.

فرضیه دوم: تیپ شخصیتی برونگرا-درونگرا پیش بینی کننده معناداری برای هیجان خواهی دختران است.

جهت بررسی فرضیه فوق با استفاده از رگرسیون خطی، ضریب همبستگی و معادله خط رگرسیون به آزمون فرضیه پرداخته شده است. نتایج محاسبات در جداول زیر آمده است.

جدول ۶: نتایج تحلیل واریانس جهت بررسی معناداری رگرسیون انجام شده

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه ی آزادی	مجذور میانگین	مقدار بحرانی F	سطح معناداری
رگرسیون	۱۱.۶۴۸	۱	۱۱۱.۶۴۸	۱۱.۹۱۵	۰.۰۰۱
باقیمانده	۱۳۷۷.۴۶۶	۱۴۷	۹.۳۷۱		
مجموع	۱۴۸۹.۱۱۴	۱۴۸	-		

جدول شماره ۶ حاکی از آنست که با توجه به اینکه سطح معناداری محاسبه شده در تحلیل رگرسیون از ۰/۰۱ کوچکتر است، بنابراین رگرسیون انجام شده معنادار بوده و نتایج آن قابلیت تعمیم به جامعه آماری مورد بررسی را داراست.

جدول ۷: نتایج همبستگی بین متغیرها

ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	خطای استاندارد بر آورد شده
۰.۲۷۴	۷.۵	۰.۰۶۹	۳.۰۶۱

متغیر مستقل: تیپ شخصیتی درونگرا- برونگرا (میزان برون گرایی)
متغیر وابسته: هیجان خواهی

همانگونه که در جدول فوق ملاحظه می شود، در تحلیل رگرسیون انجام شده، ضریب همبستگی (R) معادل ۰/۲۷۴ بوده که حد پایینی را نشان می دهد. ضریب تعیین نیز نشانگر آن است که تنها ۷/۵ درصد از تغییرات هیجان خواهی توسط تیپ شخصیتی درونگرا-برونگرا تبیین می شود. ضریب رگرسیون و نتیجه کلی رگرسیون محاسبه شده نیز در جدول زیر قابل مشاهده است.

جدول ۸: نتایج تحلیل رگرسیون برای پیش بینی میزان هیجان خواهی

سطح معناداری	مقدار بحرانی t	مقادیر Beta	خطای استاندارد	ضریب رگرسیون	-
۰	۱۹.۱۷۳	-	۰.۶۹۴	۱۳.۲۹۸	عرض از مبدا
۰.۰۰۱	۳.۴۵۲	۰.۲۷۴	۰.۹۴	۰.۳۲۳	متغیر وابسته (هیجان خواهی)

جدول شماره ۸ نشان می دهد که هیجان خواهی در سطح ۰.۱٪ معنادار بوده است و همچنین به ازای یک واحد تغییر در انحراف معیار تیپ شخصیتی درونگرا - برونگرا ، به اندازه ۰/۲۷۴ ، در انحراف متغیر وابسته (میزان هیجان خواهی) تغییر ایجاد می گردد.

بحث و نتیجه گیری

این پژوهش با هدف بررسی رابطه شخصیت برونگرا و درونگرا با میزان هیجان خواهی در دختران مقطع دبیرستان منطقه ۱۶ شهر تهران انجام پذیرفت. نتایج به دست آمده از این پژوهش نشان داد بین برونگرایی و هیجان خواهی در گروه مورد بررسی، رابطه معناداری وجود داشته و همچنین تیپ شخصیتی درونگرا-برونگرا پیش بین معناداری برای هیجان خواهی آنان می باشد.

خانم سرآبادانی بین میزان هیجان خواهی زنان و مردان تفاوت معناداری پیدا نمودند. در حالی که بین هیجان و تفاوت سنی زوجین تفاوتی وجود نداشته است [4]. آقای قهرمانی در پژوهش خود در سال ۸۴، بر روی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن و در رده سنی ۱۹ تا ۲۵ سال میانگین ۷.۵ را در زمینه هیجان خواهی ثبت نموده اند [7] که این میانگین در پژوهش حاضر برای گروه دانش آموزان برونگرا ۷.۱۶ و برای دانش آموزان درونگرا نیز مقدار عددی ۵.۷۸ می باشد. خانمها زهرا و میترا گدازنده نیز در پژوهش خود مقدار عددی ۷ را برای میانگین هیجان خواهی آزمودنیهای خود (نمونه ۸۳ نفری از زنان زندانی در بند نسوان زندان اوین در رده سنی ۲۰ تا ۳۵ سال) به دست آورده اند [9].

تحقیق گنز (۲۰۰۶) نشان داد که بین هیجان خواهی بالای نوجوانان و انجام رفتارهای پرخطری مثل رانندگی بی پروا و اعمال جنسی بدون لوازم پیشگیرانه همبستگی مثبتی وجود دارد [6]. نتایج تحقیقات پژوهشگرانی چون زاگرم (۱۹۷۹) نشان می دهد که هیجان خواهی به عنوان یکی از ویژگی های شخصیتی که دارای ۴ مؤلفه حادثه جویی، تجربه جویی، بازداری زدایی و ملال پذیری می باشد، با مصرف مواد مخدر رابطه دارد [21]. یافته های بال، کارول و رونسویل (۱۹۹۴) نشان داد که افراد هیجان خواه بیشتر از افراد با هیجان خواهی پایین تر از داروهای غیر مجاز استفاده می کنند. همچنین اختلال روانی و مصرف بیش از یک ماده مخدر که از نشانه های شدیدتر مصرف مواد مخدر هستند، در آنها دیده می شود [12].

لذا با توجه به به نتایج به دست آمده در این پژوهش و تحقیقات افراد دیگر در سالهای گذشته در داخل و خارج از ایران، در تمامی این پژوهش ها بین تیپ شخصیتی برونگرا-درونگرا و هیجان خواهی رابطه معناداری وجود دارد. همانطور که پیش از این نیز اشاره شد افراد برونگرا گرایش بیشتری برای کسب تجارب هیجانانگیز با ریسک بالا دارند. به نظر پژوهشگر این افراد با قرار دادن خود در موقعیت های خطر آفرین سطح بالاتری از آدرنالین را تجربه کرده و این موضوع برای افراد برونگرا و هیجان طلب تجربه ای دلنشین و شگفت انگیز است و همیشه تمایل دارند این تجربیات را تکرار کنند. اما بر عکس در افراد درونگرا با توجه به اینکه سطح آدرنالین به خودی خود بالا می باشد، دیگر نیازی به تحریک بیرونی و بالا بردن سطح این هورمون در خود نمی بینند لذا هرگونه تجربه مخاطره انگیز می تواند برای آنان خطر تلقی شده و مشکل آفرین باشد. لذا بنظر می رسد این افراد به همین دلیل از کارها، تفریحات و تجربیات خطر آفرین دوری می نمایند.

منابع و مراجع

۱. آیزنک، مایکل. روانشناسی شادی. ترجمه محمد فیروزبخت و خلیل بیگی (۱۳۷۵). تهران، بدر.
۲. حقیقی، جمال؛ شکرکن، حسین و موسوی شوشتری، مژگان. (۱۳۸۱). بررسی رابطه جو عاطفی خانواده با سازگاری فردی اجتماعی و عملکرد تحصیلی. مجله علوم تربیتی و روان شناسی، دوره سوم، سال نهم، شماره ۳ و ۴، ۷۹-۱۰۸.
۳. ذوالفقاری؛ زعفرانی، ر؛ کلانتری، م. (۱۳۹۵) بررسی رابطه بین هیجان خواهی و سلامت عمومی بین دانشجویان مرد و زن دانشگاه آزاد اسلامی. واحد رودهن، ۸(۳۱)، ۱۰۵-۱۱۸.
۴. سرآبادانی، زهرا. (۱۳۸۲). نقش هیجان خواهی در بروز تعارضات زناشویی. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تربیت معلم.
۵. شولتز، دی. پی؛ شولتز، اس. ای. (۱۹۹۴) نظریه های شخصیت. ترجمه یحیی سیدمحمدی (۱۳۸۱). تهران: نشر ویرایش.
۶. عظیمی، مرتضی. (۱۳۸۹). رابطه بین هیجان خواهی، سبک های هویت و میزان اعتیاد پذیری دانش آموزان پسر مقطع پیش دانشگاهی شهر تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه علامه طباطبایی.
۷. قهرمانی، علیرضا. (۱۳۸۴). مقایسه سطح هیجان خواهی در بین دانشجویان دختر و پسر و ارتباط آن با تیپ شخصیتی A و B. پایان نامه کارشناسی ارشد، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی.
۸. کجباف، م؛ نشاط دوست، ح و خالویی، ج. (۱۳۸۴). بررسی رابطه بین و رضایت زناشویی. مجله دانشگاه شاهد، (۱۰)، ۶۹-۷۸.
۹. گدازنده، زهرا و میترا. (۱۳۷۸). مقایسه میزان هیجان خواهی بین زنان مجرم با تعداد موارد محکومیت و انواع جرایم مختلف. پایان نامه کارشناسی ارشد، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی.
۱۰. گنجی، حمزه. ارزشیابی شخصیت، ویرایش دوم، نشر ساوالان، ۱۳۹۱.
11. Aleston, R. J. (1994). Sensation seeking as a psychological trait of drug abuse among persons with spinal cord injury. *Rehabilitation counseling bulletin*, 38, 154-163.
12. Ball, S. A, Carroll, K. M. & Rounsaville, B. J. (1994) Sensation seeking, substance abuse and psychopathology in treatment-seeking and community cocaine abusers. *Journal of consulting and clinical psychology*, 62 (5), 1053-1057.
13. Byck, G.R., Swann, G., Schalet, B., Bolland, J. & Mustanski, B. (2014). Sensation seeking predicting growth in adolescent problem behaviors. *Child psychology and human development*, 6(3), 466-473.
14. Eysenck, H. J. (1991). Dimension of personality: 16, 5 or 3 criteria for a taxonomic paradigm. *Personality and individual differences*, 12, 773-790.
15. Kruschwitz, J. D., Simmons, A. N., Flagan, T., & Paulus, M. p. (2012). Nothing to lose: Processing blindness to potential losses drives thrill and adventure seekers. *NeuroImage*, 59, 2850-2859.
16. Loas, G., Verrior, A., Flament, M. F., Perez-Diaz, F., Corces, M., Halfon, O., Lang. F., Bizouard, P., Venises, J L., Guelfi, J. D. & Jeammet, P. (2001). Factorial structure of the sensation seeking scale-form V: Confirmatory factorial analyses in nonclinical and clinical samples. *Journal of psychiatry*, 46, 8500-855.
17. Roberti, W. J. (2004). A review of behavioral and biological correlates of sensation seeking. *Journal of research in personality*, 38, 256279.
18. Sand, C. (2012). A guide to the big five personality traits Openness, conscientiousness, Extraversion, agreeableness and neuroticism: Webster's digital services.
19. Watson, D., Stasik, S. M., Ellickson-Larew, S., Stanton, K. (2015). Extraversion and psychopathology: A facet-level analysis. *Journal of abnormal psychology*. 124(2), 432-446.

20. Zheng, Y., Xu, J., Jia, H., Tan, F., Chang, Y., Zhou, L. & Qu, B. (2011). Electrophysiological correlates of emotional processing in sensation seeking. *Biological psychology*, 88, 41-50.
21. Zuckerman, M. (1979). *Sensation seeking (Psychology Revivals): Beyond the optional level of arousal*. Psychology Press.

